

Gabriela Preissová

# JEJÍ PASTORKYŇA

*rozhlasová úprava Klára Novotná*

OSOBY

STAŘENKA BURYJOVKA, výminkářka a hospodyně ve mlýně

LACA KLEMĚŇ, vnuk Buryjovky

ŠTEVA BURYJA, vnuk Buryjovky, Lacův nevlastní bratr

KOSTELNÍČKA BURYJOVKA, vdova, stařenčina snacha

JENÚFA, její pastorkyně

STÁREK

RYCHTÁŘ

RYCHTÁŘKA

KAROLKA, rychtářovic dcera

JANO, chlapec

VESNIČANÉ, VESNIČANKY

MUZIKANTI



## PRVNÍ DĚJSTVÍ

*Podvečer před mlýnem.*

## 1. výstup

STAŘENKA, LACA, JENÚFA

JENÚFA: *(sama stranou)* Už sa večer chýlí a Števa sa ještě nevrací! Hrůza sa na mňa věšala celú noc, a co jsem sa sotva rána dočkala - znova... Panno Maryjá - eslis mňa oslyšela - esli mi frajera na vojnu sebrali - našu svatbu překazili - život si musím vzít! Hanba mňa dožene k zatracení!

STAŘENKA: Jenúfka, pořád t'a jen od práce šídla honijú. Jindy tak, pilná a rozumná, a dnes jsi jaksi celá zjinačená.

JENÚFA: Stařenko, nehněvajte sa. Vzpomněla jsem si na rozmaryju, že mi usychá - šla jsem ju omočit k vodě.

STAŘENKA: *(Vzdychne.)* Každý jen výmluvu - stárek, že musí cosi spravovat, pacholek s dívkú si popravují dobytek, Laca si poví, že mu to nepatří, že je on mládkem; - a ještě ty mi odbíháš?

LACA: *(jízlivě)* Vy, stařenko, už tak na všelicos špatně vidíte! A mňa také zvete k pomahaji? Tož teda nerobíte ze mňa vždycky jenom zbytečného člověka, kterému dáte za to mládkovství a obhlížení hospodářství najest? *(trpce)* Však já vím, že nejsem váš vlastní vnuk. Kdybyste mi vyhodily těch dvanáct set rýnských, co mám upsáno otcovského

podílu na Števoově mlýně, mohl bych si jít, kam by mňa  
oči nesly - vid'ťe?

JENÚFA: Ty, Laco, vždy tak neuctivo k stařence mluvíš, potom t'a  
majú mít rády!

STAŘENKA: Baže. Beztak jsem u něho jen výminkářka - nepovažuje  
mňa za žádnú hospodyň, natož rodinu!

LACA: A Jenúfu voláte dnes k práci, když čeká Štefku od  
asenty? Nebýt dnes pátku, že co chvíli tetka Kostelnička  
dojde, už by mu běžela naproti.

JENÚFA: (*k sobě*) Laca. On vidí člověku až do srdce těma  
pronásledujícíma očima. (*Stařence*) Stařenko, já to  
všecko vynahradím. Ale ta rozmaryja kdyby mi uschla -  
stařenko, říká sa, že uschne potom všecko štěstí v  
světě?!

STAŘENKA I běž...

## 2. výstup

STAŘENKA, LACA, JENÚFA, *přichází* STÁREK a JANO.

JANO: (*Přibíhá.*) Jenúfka, ej - už znám čítat!

STÁREK: Jano, co nejsi u práce? Jano! (*ostatním*) Pánbůh daj  
dobrý večer.

STAŘENKA: Daj Pánbůh, stárku.

JANO: Už jsem to potrefil! To je D, To je U... DUŠA. Napísajte mi zas inú karetkú.

JENÚFA: Dočkaj, Jano, až pŕjdu do města, přinesu ti čítanku a v té si budeš říkat. Aji psát t'a naučím, aby z tebe byl lepší člověk. Včil si jdi po práci, aby nás stařenka nehubovaly.

LACA: *(k sobě)* Lepší člověk...

JANO: DUŠA. Ej - čítat umím, čítat - Jenúfka mňa naučila! *(Odbíhá.)*

STÁREK: Co to, Jenúfa, máš za radost? Čítat...

STAŘENKA: Ty máš mužský rozum po té svojí pěstounce. Učitelem jsi měla být.

JENÚFA: *(zamyšleně)* Ba, ten můj rozum, stařenko, už dávno mi tu někde do voděnky spadl.

STÁREK: A co ty to robíš, Laco? Može být pěkné bičíště!

LACA: Mám tupý křivák. Abych sa s tím dvě hodiny páral! Nabrus mi ho.

STÁREK: Nabrúsím.

LACO: *(Přiblíží se k Jenúfě.)* Jenúfa, ukaž tu rozmaryju - *(Chytne ji za ruku.)*

JENÚFA: Pust'!

LACO: Ne.

JENÚFA: Au! Ty, Laco - tys odjakživa takový divoň...

LACA: (*Pustí ji.*) Kdyby ti to Števa učinil, to by nevadilo, vid'?

JENÚFA: On by to tak neučinil.

LACA: Protože sa mu postavíš vždy hodně nablízko.

JENÚFA: Ty znáš jen špičkovat! Za to t'a nemože žádný vystát! Co je ti po nás - o sebe sa staraj! Pojd'te, stařenko, pomozu vám.

STAŘENKA: (*Odchází s Jenúfou.*) Děvčico, divnás' mi jaksí. No, každé frajerce prý sa musí devětkrát rozum poplést, než dojde k oltáři.

### 3. výstup

LACA, STÁREK

LACA: (*Dívá se za Jenúfou.*) To bude pěkná švagrína - že?

STÁREK: Což, pěkná je, až sa z toho člověku hlava mate. A těma sivýma očima by dušu z těla vytáhla. Ale nač to tobě vykládám -

LACA: Já? Mohl jsi včil sa přesvědčit, kterak ju lúbím. Naříkala si tu nad rozmaryjú. Netuší, že jsem jí k ní do hlíny zahrábl dvě žížaly, aby jí zrovna tak povadla jako ta její svatba se Števou.

STÁREK: Vidiš, Laco - to je mi divné, co to z tebe robí takového zlocha. Však ty - nezapíraj - nemáš věru takové srdce. A pozdává sa mi, že vždy tak před Jenúfou měníváš barvu.

LACA: Hlúpoty - běž si po svém.

STÁREK: Což, ty dobře víš, že já jsem vždycky na tvé straně. Nebýt tebe tady, že to všecko držíš, jak by to zde s mlýnem dopadlo? Štefku volajú hospodářem, ale on zná jen hospodařit v hospodách.

LACA: To Jenúfka ani stařenka nevidí.

STÁREK: On je už z takové lehkovážné krve. Jako jeho otec.

LACA: Lehkovážné!

STÁREK: Ani tvoje matka neviděly, taky sa do něho pobláznily.

LACA: I mlýn na něho nechaly připsat - aby ho teď Števa prohospodařil! Ale, stárku, on Jenúfku ještě nemá. Esli ho dnes při poslední asentě odvedli, bude po svatbě.

STÁREK: Neodvedli! Potkal jsem u strúhy poseláka; je jich odvedeno všeho všudy jen devět - a Štefka ne.

LACA: Neodvedli! To je potom spravedlnost!

STÁREK: Ba, už tak mu štěstí odjakživa přeje; má on lepší planetu než ty. Nu, pujdu... Na, křivák. Zdá sa mi, že sa nedá dobre brúsit.

LACA: *(Myslí na své.)* On, šohaj jako skála - já byl v jeho letech slabší a musel jsem sa tam tři roky súžit.

STÁREK: Ale Jenúfka sa bude radovat! *(Odchází.)*

LACA: *(sám)* A Števa na ní nic jiného nevidí, než tu strojnú hlavu. To už je jeho třetí frajerka, ty prvnější dvě nechal tak! Kdyby tak dnes dostala neštovice, až by jí porapaly tváře, nechá ju. V tu chvílu ju nechá.

#### 4. výstup

KOSTELNÍČKA, RYCHTÁŘKA

RYCHTÁŘKA: Kostelničko, kampak tak naspěch?

KOSTELNÍČKA: Nerada postávám, bývajú z postání klebety. Potom je mi hájit živobyті. Do mlýna pro roznášku pospíchám.

RYCHTÁŘKA: Však vám za vaše múdré rady nanosí lidé dost. Nemusela byste k tomu ani krosnařit.

KOSTELNÍČKA: Vám sa to snadno poví, rychtářko. Dobře víte, že na sebe nehledím. Ale třeba mi Jenúfu zaopatřit -

RYCHTÁŘKA: No, tož sa vám brzo odlehčí. Všude sa povídá, že zdejší mlynářkú prý Jenúfa bude. Nejste nadarmo múdrá. Znáte vy si to zaonačit.

KOSTELNÍČKA: Já jakživa na sprosté řečňování neodpovídám. Vy nám nemusíte chudobu předstírat. Já pocházím ze spořádaného domu - a esli mňa můj nebožtík ožebračil - k nikomu jsem si ještě nechodila stýskat. Sama jsem si svoju bídu přetrpěla. Že mám pod dozorem kapličku, z toho není, než ta čest, ale mojí Jenúfě netřeba chudobu snášet.

RYCHTÁŘKA: A tot' sa děvčeti patřilo stavět sa na oči dvěma svobodným chasníkům?!

KOSTELNÍČKA: Rychtářko, její a Štefkův otec byli bratři, jedna krev. Števa chodil s Jenúfkou do jedné školy a Laca - ten sa s ní už co děcko zasliboval. No, Pánbůh jinak usúdil. Já Jenúfce Števu za štěstí nepočítám. Ale vy mňa nebudete učit, co sa patří. Jenúfa sa zaslúbila po své hlavě - z lásky. Vychovala jsem ju spořádanú a čistú jak ten liliový kvítek - kníže pán by sa za takovou manželku nemusel hanbit. Ale zdržuju sa tady -

RYCHTÁŘKA: A co jste sa dnes tak opozdila?

KOSTELNÍČKA: Kovářova děvčica měla záškrť. Byla jsem tam do poslední chvíle. Těžko umírala - dusila sa. No, ještě dobře, že kovářka má těch děvčic jako schůdků.

RYCHTÁŘKA: Ale nic naplat - lítost přece matce zůstane.

KOSTELNÍČKA: Súděná-li člověku taková chudoba a ponížení, není-li tisíckrát lépe nebýt mu na světě?

RYCHTÁŘKA: Vám Pánbůh, milá Kostelničko, vlastní děti nedal - ale já dvě pochovala.

KOSTELNÍČKA: Nedal... Ale když jsem vídala našu vyhublú kočku, jíž pokaždé něco na hůře snědlo kot'ata, plížit sa po domě a žalostně si stýskat, vždycky jsem si myslívala: To je také máma! Kdyby jí ta kot'ata byla zůstala, odchovala by to, naučila je svému řemeslu a pustila na vlastní starost. Jenúfu jsem jako vlastní vychovala. Nebyla to moja krev, kus mňa samé - ale já s ňú noci probděla, pro ňu si upírala každé lepší sústo, za ňu sa modlila, ju trestala, žehnala, ku cti dochovala -

RYCHTÁŘKA: Vážnosti vám nikdo neupírá. Však jsem to zle nemyslela.

## 5. výstup

ŠTEVA, RYCHTÁŘ, RYCHTÁŘKA, KOSTELNÍČKA, JENÚFA, STAŘENKA

*Hrají MUZIKANTI.*

ŠTEVA: *(Přichází a zpívá.) Všeci sa ženijá, vojny sa bojijá,  
a já sa nežením, vojny sa nebojím.*

*Kerý je bohatý, z vojny sa vyplatí...*

JENÚFA: *(šťastně) Neodvedli! Bože můj, tys mňa přece  
vyslyšel!*

*Duša moja, neodvedli! Števuško můj!*

ŠTEVA: *...a já, neboráček, musím být vojáček.*

*A já tím vojákem musím být.*

*Konec milování, konec milování! Juchej!*

RYCHTÁŘ: *(spolu se Števou) Konec milování, konec  
milování! Juchej!*

RYCHTÁŘKA: Co ty, rychtáři, s nimi! Je tebe, starého, tu také  
třeba?

RYCHTÁŘ: Však vyprovázím přece našeho rekruta. Beztak  
kvůli mně

ho nesebrali. Já za ním stál, a páni už mňa znají.

Nechali jsme sa z naší dědiny vidět, půl vědra  
starého vína dali jsme na popijnú!

RYCHTÁŘKA: Ty nepotřebuješ, chmula starý, peníze utrácet. Se Števou, chlapčiskem rozhazovačným - Dočkaj, uvidíš doma!

RYCHTÁŘ: Už jenom daj pokoj hubě - když jsi hlupá! To přece on, Števa, všechno platil... Ty budeš, baba jedna - rychtáři - úřada učit?

RYCHTÁŘKA: Tož už jenom ale pojd' dom! Nemíchaj sa mezi chasu, to sa pro ťa nepatří. Mívajte sa tu dobře. Dobrú noc - vespolek! (*Rychtářovi*) Hybaj - hybaj!

RYCHTÁŘ: (*Odchází s Rychtářkou.*) Ale hubě daj pokoj!

ŠTEVA: (*Zpívá.*) ...a já, neboráček, musím být vojáček.

JENÚFA: Duša moja, tys zase už napilý!

STAŘENKA: Števuško, co ti to udělali?

ŠTEVA: Já napilý? To ty mně, Jenůfka? Víš, že já sa volám Štefan Buryja, že já mám půllánový mlýn?

KOSTELNÍČKA: (*pro sebe*) Že já sa volám Štefan Buryja, že já mám půllánový mlýn...

ŠTEVA: Páni to také všecko vědí, že můžem platit, proto mňa pustili. A děvčata sa všude na mňa smějú.

(*k muzikantům*) Co nehrajete? Zahrajte tu Jenůfčinu:

*Daleko široko do těch Nových Zámků*

*Stavijá tam vežu ze samých šohajků...*

Ona ju má ráda, dušička. Já vám možu zaplatit. Tu máte, hladoví zajíci! (*Hodí peníze.*)

JENÚFA+ŠTEVA: *Zlatá makověnka dolů s věže spadla*

*Moja galanečka do klína ju vzala*

ŠTEVA: Pojd' sem, Jenúfka, pojd'! Takto půjdem na zdavky s muzikú, celú cestu musí nám hrát!

KOSTELNÍČKA: (*Přeruší hudbu.*) A celým životem takto půjdem - a ty, Jenúfa, bys mohla ty rozhazované peníze sbírat. Tu máte, hladoví zajíci! Celý můj nebožtík s velkým statkem! Věrná jste si rodina! Aji on byl tak žlutohřívý a pěkně vzrostlý - k srdci mi přirostl...

JENÚFA: Mamičko, prosím vás, nehněvajte sa!

STAŘENKA: Kostelničko, dcera moja -

KOSTELNÍČKA: Pořád jsem ještě mlčela; to tvému srdci kvůli, Jenúfo, ale včil budu jednat za tvoju mladú hlavu, a aby lidé věděli, že sa k takovému štěstí nedereš. Třeba voboranský mlynář, ještě není hoden sa podle mojí pastorkyně postavit.

ŠTEVA: Ale tetuško -

KOSTELNÍČKA: Zítra ráno mi odsud půjdeš dom. Sebrala bych t'a hned, ale chcu, aby ses se Štefkem rozlúčila, až bude při rozumu, a ve vší dobrotě, jak sa na zaslibenicu sluší.

Já to nedovolím, abyste sa prv sebrali, až po zkúške jednoho roku, když sa Števa po celý rok neopije. Jste oba mladí - čekejte trpělivě. Neposlechněš-li, Jenúfa, dáš-li jeho slovům přednost před mýma, Bůh t'a tvrdo ztrestá - uvidíš. Mívajte sa tady dobře! (*Odejde.*)

*Ticho.*

STAŘENKA: Ale je to přísná ženská! Vždyť on ten náš šohájek není tak zlý. Ani ten její nebožtík, můj syn, nebyl už tak najhorší. Co ju to napadlo? No, on sa aji panáček někdy přenáhlí. Jdi sa vyspat, Števuško, jdi. Zapomněl jsi sa, jseš mladý, kamarádi t'a svád'ajú.

## Scene 6

JENÚFA, ŠTEVA

JENÚFA: Števo...

*Števa vzdychne.*

JENÚFA: Števo, já vím, žes to urobil jen z té radosti dnes - ale jinda - Števuško můj, polepši sa, nehněvaj mamičku, víš, jak jsem bědná! Srdce sa mi úzkost'ú porád v těle třese, že by mamička aj lidé mohli poznat moju vinu. Bojím sa, že na mňa padne kdesi trest - celé noci nespím. Pamatuj sa, duša moja, když nám včil Pánbůh tím odvodem pomohl, abychom sa mohli honem sebrat. Mně je tak hrozně úzko - Nevím, co by mamička udělaly, kdybys ty si mňa včas nesebral - nevím, co bych udělala taky já! Kriste Ježíši!

ŠTEVA: Neškleb sa. Vidíš, tetka Kostelnička mňa pro tebe dopalujú - a to všecko za moju lásku k tobě. Mohly byste sa dívat, jak o mňa všechny děvčata stojijú.

JENÚFA: Ale včil už na ně hledět nemáš - jenom já mám veliké právo k tobě - smrt' bych si musila urobiť! Ty mi takovým nesmíš být - Bože můj, slabým, směšným!

ŠTEVA: (*chlácholivě*) Však ťa snad nenechám také. Už pro ty tvoje jablůčkové líca jsi ty, věru, vždycky ze všech najpěknější. Dobrú noc, Jenúfka. (*Odchází.*)

*Zlatá makověnka dolů s věže spadla*

*Moja galanečka do klína ju vzala.*

## 7. výstup

JENÚFA, LACA později STÁREK, STAŘENKA.

JENÚFA: Števo, duša moja...Pán Bůh nás ochraňuj.

LACA: *(Opakuje poslední verš po Števovi.)*

*Moja galanečka do klína ju vzala. Prý: mohly byste sa dívat, jak o mňa všetky děvčata stojjú! To jeho vypínání -*

JENÚFA: *(chladně)* Přesto zůstane on vždycky stokráte lepší než ty!

LACA: Zůstane... zůstane... *(Vezme pohozenou kytičku.)* Jenúfa - tuhle - mu upadla ta vonička, co dostal od některé z těch, co prý sa na něho všude smějú. Okaž - já ti zastrčím za kordulku...

JENÚFA: Daj ju sem! Takovou kytkú, kterou dostal můj frajer na počest, možu sa pýšit!

LACA: *(stranou)* Budeš sa jím pýšit - a on na tobě nevidí nic jiného než ty jablůčkové líca.

O tvoju dušu, o tvoju sladkú, mně dávno zaslíbenú dušu on nestojí! Přesto zůstane stokrát lepší nežli já.  
*(horečně)* Tu je vonička -

JENÚFA: Daj -

LACA: Zadarmo nedám. *(Chce ji obejmout.)* Jenúfka -

JENÚFA: Opovaž se, Laco - uhodím t'a!

LACA: Jenúfka! *(Jak se k ní naklání, přejede jí nožem tvář.)* Co máš proti mně?

JENÚFA: Ježíš Maryja! Tys mi probodl nožem líco!

LACA: Jenůfka... Vodu! Dajte sem vodu!

*STÁREK přiběhne, STAŘENKA vychází z domu.*

STÁREK: Co to? Co sa děje?

LACA: Neštěstí sa stalo.

STÁREK: *(Vidí Jenůfku.)* Kriste Pane - to líco! Stařenko -

STAŘENKA: Co sa stalo? Laco, tos ty urobil -

STÁREK: Stařenko, běžte, pošlete pro Kostelničku, at' dojde hojit.

STAŘENKA: Pane Bože - je to zlé?

STÁREK: No, ještě z toho neumře - ale děvčica je poznamenána do smrti.

Laco, tys jí to urobil naschvál - ale já na t'a svědčit nepůjdu!

LACA: Vlaštovička moja - já t'a lúbil... od malička lúbil!

## DRUHÉ DĚJSTVÍ

### 1. výstup

KOSTELNÍČKA, HLASY (*ženské, jeden z nich patří Rychtářce*)

HLAS 1: A kde je v té službě?

HLAS 2: Ve Vídni?

HLAS 3: Vykládaly sousedy, že v Brně...

HLAS 1: Tak ve Vídni.

HLAS 2: Tak daleko sa dostala.

HLAS 3: Přišla do služby k velikým pánům.

HLAS 1: Taková zdárná, šikovná děvčica!

HLAS 2: Ten Števa ze mlýna má hřích na svědomí, že ju nechal pro ten šrám na lícu.

KOSTELNÍČKA: Co jsú to za hlúpe klebety. Však to dobře lidé věd'á, že já jsem je s Jenúfkú rozvedla. Už si chtěl ohlášky obstarávat, ale já jsem mu tenkrát, jak sa vrátil od odvodu - a to bylo ještě před tím neštěstím - nakázala, že rok sa musí zkúšat, aby sa ani jedenkrát neopíl... Neposlechl - dobře. Moje Jenúfa také bez nedbalca obstojí. Poslala jsem ju do Vídně, aby zapomněla. Ale Števa sem často chodí prosit...

*Hlasy se slévají.*

## 2. výstup

*V domě Kostelničky.*

JENÚFA, KOSTELNÍČKA

JENÚFA:       *(Modlí se.)* Zdrávas, královno - matko milosrdenství  
- živate sladkostí - tys naděje naše! Bud' zdráva, k  
tobě voláme, vyhnání synové Evy, k tobě vzdycháme,  
lkající a plačící v tomto slzavém údolí. Obrat' k nám  
své milosrdné oči a Ježíše, který je plod života  
tvého, nám po tomto putování ukaž - ó milostivá, ó  
přívětivá, ó přesladká Panno Maryja! A Števušku mi  
ochraňuj, neopouštěj ho, matko milosrdenství!

KOSTELNÍČKA: Nechám ještě dveře otevřeny, aby ti tam našlo dost  
tepla. A co sa chodíš k té okeničce modlit jako  
bludná duša? To ti není zdrávo, ty sa máš pořádně  
vyspat. Máš ted' pro koho žít. Dítě t'a bude  
potřebovat.

JENÚFA: Nemožu si pomoci, nemám pokoje v hlavě.

KOSTELNÍČKA: To ti věřím - aj já ztratila pokoj! Už od té chvíly, co jsem t'a dovedla dom hojit si tu ránu na lícu. A když potom Števa nikdy k nám za tebú nevyšlapal cesty a já t'a napadla, jak sis pro tu zradu chtěla zúfat, ažs mi přiznala, myslela jsem, že i mňa to musí do hrobu sprovodit.

Dvacet neděl s úzkost'ú a trápením v tvojej hanbě, říkajíc lidem báchorku, žes na službě ve Vídni a Števa že na tebe čeká - až do té chvíly, co jeho chlapčok uviděl svět. (*ostře*) A hodný jeho otec snad ani ve snu sa o to nestará! Eh, nechcu na lunta už myslit.

JENÚFA: Tuším, že sebú Števuška zahýbl! (*Naslouchá.*) Ne... Spí tiše...

KOSTELNÍČKA: Pořád sa jen s tím děckem mažeš, místo abys Pánaboha prosila, aby ti od něho raději odlehčil.

JENÚFA: Však on je tak milý a tichúčký; co je těch osm dní na světě, skoro nezaplakal.

KOSTELNÍČKA: Ale bude sa ozývat - bude domrzat. Krve, rozumu mi to upíjí - prozradí sa to, že t'a s tú hanbú schovávám! Och, Bože!

JENÚFA: Proč jste mňa nepustily někam daleko odejít?  
Nemusely byste nás mít na očích a sužovat sa.

KOSTELNIČKA: Aby sis byla opuštěná zúfala? Anebo něco  
nerozvážného vyvedla, třeba odebrala sa za Števou -  
a lidé sa dozvěděli...

JENÚFA: Kdyby Števa chlapčoka viděl, bylo by nám  
spomoženo!

KOSTELNIČKA: Však sa toho dočkáš. Aj toho mého ponížení, že  
ho musím ještě poprosit, aby si t'a vzal - a potom  
teprve si t'a nevezme. Och - Co by jen toho dítěte  
nebylo!

JENÚFA: Ten ubohý červíček za nic nemože.

KOSTELNIČKA: Baže, je to červ, pravý červ, co mi srdce užírá!  
Celý ten tvůj hodný frajer tomu hledí z očí.  
Jedinkrát nedošel sa na t'a zeptat, co v té Vídni  
děláš - jenom Laca pořád sem cestu šlapal, abych  
mu o tobě vyprávěla. Bylo to od Števy svědomí, když  
věděl, v čem jsi?

JENÚFA: Snad sa vás, mamičko, obával.

KOSTELNIČKA: Kdo sa z nás mohl spíše pokořit: on, chasník  
nevážený, anebo já, které sa už dost lidí ruce  
nalíbalo?

JENÚFA: Je mi tak mdlo, mamičko. Půjdu už si do komory lehnout.

KOSTELNÍČKA: Ustláno máš a kahánek jsem ti také rozžala.

JENÚFA: Dobrú noc, mamičko! (*Odejde.*)

KOSTELNÍČKA: (*sama zoufale*) Och, co jsem sa namodlila, napostila, aby to světa nepoznalo - a všechno marno. Dýchá to už týden a k smrti sa nepodobá. Nezbývá mi než Števovi dát Jenúfu k utrápení - a ještě snad sa musím pokořit.

### 3. výstup

ŠTEVA, KOSTELNÍČKA

KOSTELNÍČKA: Dobrý večer, Števo.

ŠTEVA: Tetko Kostelničko, poslaly jste mi cedulku, abych k vám došel, když nedojdu, že sa stane hrozné neštěstí. Co mi to máte povědět?

KOSTELNÍČKA: Tam do komory běž... No, co váháš?

ŠTEVA: Mně je úzko... Stalo sa něco - Jenúfě?

KOSTELNÍČKA: Ona už okřála a dítě je také zdrávo.

ŠTEVA: Už je na světě?

KOSTELNÍČKA: Už týden. A tys ani jednu -

ŠTEVA: Já si na to mnohokrát vzpomněl a mrzelo mňa to dost. Ale když vy jste se, tetko, na mňa tak osáply, pronásledovat jste mňa chtěly - a zrovna k tomu sa Jenúfě krása pokazila - nemohl jsem za to.

KOSTELNÍČKA: Tož jenom vejdi.

ŠTEVA: Ona tu čeká? Dojela už z Vídně? Já sa bojím.

KOSTELNÍČKA: Jenúfa nebyla ve Vídni - tu sa schovávala. Spí v komoře. A tam sa podívaj na svoje dítě. Chlapčok, také Štefan. Sama jsem ho okřtila.

ŠTEVA: Chud'ato...

KOSTELNÍČKA: Ba, chud'ato. Ale stokrát bědnější je Jenúfa. Já byla pořád tak jista, že to dítě umře, že bude tím jejím trápením slabé, neduživé - že bych to v tichosti do svěceně země mohla uklidit a nikdo by sa jakživ o tom nedozvěděl. Ale ono je zdravé, silné, chce žít. Proto, jenom proto jsem ťa zavolala.

ŠTEVA: Já budu na ně platit, tak jako sa spořádal ten od Kapiců se svojú frajerkú. Jen to, proboha vás prosím, tetuško, mezi lidmi nerozhlašujte, že je to moje.

KOSTELNÍČKA: Čím ti, bědná duša, ublížila, žes ju uvrhl do té hanby a včil jí nechceš pomoci? Když tys ani jedenkrát nevyšlapal k nám cesty, když přestala dúfat, že jen za moju přísnost' sa hněváš, chtěla sa mi jednu otrávit; naškrabala si sirek do mléka. Ale já na to jako její

strážný anděl došla a tehdy, v ten hrozný večer, sa mi na kolenú priznala ke své hanbě.

Števo, v tu chvílu mi můj hořký osud podťal život - ale já sa utíhnu ráda ze světa, jen co by se té nějak ulehčilo. Vždyť já to mám na zodpovídání, že jsem ju k vám do mlýna dala!

ŠTEVA: Ale, tetuško - však je takových ženských tisíce na světě; bar sa s tím, když má nějakú pomoc, ještě provdat může...

KOSTELNIČKA: Ale za koho - jenom za tebe! Však nešťastná s tebú bude dost - z tebe jakživ dobrý, spořádaný muž nebude.

ŠTEVA: Zas už mňa chcete pronásledovat! Však u rychtářů sa mňa nebojí, dají mi přece tu najpěknější dceru.

KOSTELNIČKA: Jakže?

ŠTEVA: Karolku. Už jsme zaslíbeni. A kmotřenka rychtářka povídala, že ze mňa , až sa vybúřím, bude teprve spořádaný muž.

KOSTELNIČKA: A to víš, že, Jenúfa, chudera, mnohonákrát chtěla ťa volat nebo za tebú jít - ale já nedopustila, prorokujíc stále, že to dítě umře, že ťa nebude za co prosit.

ŠTEVA: Ale, tetuška, však to není tak veliké neštěstí, jenom když sa to lidé nedozvijú. Horší by bylo, kdyby to bylo Jenúfu život stálo, jako jsem sa zprvu lekl. Včil by bylo najlépe, kdybyste sa někam do jiné krajiny odstěhovaly.

KOSTELNÍČKA: Samy - bez tebe, Števo? Vždyť přece vidíš, že ten chlapčok žije - je celý po tobě. Pojd' sa naň podívať, Števo! (*pokorně, ale naléhavě*) Na kolenú sa toho včil musím dožadovať, já, před níž pan farář pověděli, že smeknú...? Števo, seber si je oba svatým zákonem... Neopust' moju pastorkyňu - moju dceru radostnú...

At' si již s tebú snáší všechno neštěstí, jenom at' v té hanbě nezůstane! Ona a moje jméno... Ty pláčeš? Pojd' k nim, Števo, vezmi svého chlapčoka na ruce, potěš Jenúfu!

ŠTEVA: (*přemáhá se*) Tetuško, kameň by sa ustrnul, já nejsu zlý člověk. Povězte, abych jí dal polovic svého majetku - já bych si na mlýn vypůjčil; co byste jen chtěly - povězte, abych si sebral život, já to spíš urobím - ale vzít si ju nemožu, to by bylo neštěstí nás obúch.

KOSTELNÍČKA: Proč také tvoje?

ŠTEVA: Protože - já za to nemožu - protože sa jí bojím. Ona bývala prv taková milá, veselá, a najednú - už ve mlýně - mně před očima počala sa měnit, byla cosi na vás podobná - prudká, žalostná. Takové smutné oči mívala, co já nemožu snést, a když jsem ju tehdy po tom odvodě ráno uhlídal, jak měla to líco roztáté - a s těma smutnýma očima - zprotivila sa mi, chudera - všechna láska k ní mně odešla. Nemožu za to, nemožu, jak Bůh nade mnú. A vás, tetko - nehněvajte sa za moju upřímnost - také sa bojím, vy mi připadáte tak divná,

strašná - jako nějaká bosorka, která by za mnú chodila a mňa pronásledovala.

KOSTELNÍČKA: Števo!

JENÚFA: *(ze spaní)* Mamičko!

ŠTEVA: Bože, co je to?

JENÚFA: Kameň na mňa padá!

KOSTELNÍČKA: Obudila se. To sa jen ze spaní nazvedla na lůžku...  
Počkaj, počkaj Števo?

ŠTEVA: Je konec, tetko. *(Vyběhne.)*

#### 4. výstup

KOSTELNÍČKA, LACA

KOSTELNÍČKA: Ty zde, Laco?

LACA: Tetka, viděl jsem šohaja, jak odsud utíkal. A byl to Števo - poznal jsem ho. Co zde hledal? Vrátila sa snad už Jenúfa?

KOSTELNÍČKA: Vrátila.

LACA: Vrátila. A bude přece jeho?

KOSTELNÍČKA: Ne...

LACA: Můj Bože! Nebude?

KOSTELNÍČKA: Ona s ním ani nehovořila.

LACA: Jak?

KOSTELNIČKA: Ani ho neviděla.

LACA: A kde je? Kde? Nebude jeho... Vy jste mňa vždycky těšivaly, že sa to ještě může stát! Tetuško! Moja Jenúfka!

KOSTELNIČKA: Až ti všechno povím, Laco, ty o ni potom nebudeš stát...

LACA: Oh, nepopustím od ní, nepopustím za nic na světě. A budu si ju považovat - třebaže ten šrám na tváři měla, bude ze mňa spokojený člověk.

KOSTELNIČKA: Laco, ty máš všechno vědět - a potom zkúšaj svoju lásku.

LACA: Vždyť já bych k jiné srdce přiložit nemohl.

KOSTELNIČKA: Tobě prvnímu to svěřuju, lidé sa to nesmijú dozvědět. To raději smrt. Jenúfa, bědná děvčica, nebyla jakživa ve Vídni.

Já ju po celý čas tu v komoře schovávala. Ona před týdnem dostala chlapca, s ním - se Števou.

*Ticho.*

LACA: Tetko - to, že by sa stalo?... Vy mňa jen zkúšíte!

KOSTELNIČKA: Jak Bůh nad námi, čistou pravdu ti v té těžkosti povídám; protože vím, jak to s ňú dobře smýšlíš.

LACA : Och, tetko - těžkost jste mi urobily tak -

jako by mňa do hlavy kameňom... A já bych si měl sebrat to její - Števovo děcko?

*Ticho.*

KOSTELNIČKA: *(temně a zimničně)* Laco - věru - už to dítě nežije.  
On ten chlapčok - umřel...

LACA: On to Števa věděl?

KOSTELNIČKA: Věděl.

LACA: Proto on tu zase byl... Chce si nadejít zas Jenúfu a nechat rychtářovy Karoly.

KOSTELNIČKA: Snad... Já ho už neznám. Jenom pomstu bych na něj svolala, na celý jeho život!

LACA: Kde je Jenúfa - doved'te mňa k ní...

KOSTELNIČKA: Dočkaj - já sama jí to musím všechno dříve povědět - ona je tak smutná ještě, truchlivá. Včera teprve jí ten chlapčok umřel.

LACA: Chudera Jenúfka.

KOSTELNIČKA: Sama jsem ho pochovala. V truhélce na hřbitov odnesla, zemi jsem vykropila svěcenú vodú... Alespoň sa nad ním lidská hanba nepostaví.

LACA: Dobře jste učinily, to jsem rád, že to nikdo neví, to jsem rád.

KOSTELNIČKA: Števa, ten to nikomu nebude povídat, a já mu ani nepověděla, co sa s dítětem stalo.

LACA: Ale včil už bych mohl mluvit s Jenúfkú -

KOSTELNÍČKA: Ještě ne. Ted' běž a dozvěd' sa dřív najisto, kdy bude mít Števa veselí s tú rychtářovú.

LACA: Víte, že já s ním už přes rok mluvím jen to, co musím.

KOSTELNÍČKA: Však nemyslím jeho sa zeptat. Běž třeba do dědiny k rychtářovým. Běž - běž a ptaj sa tam, kdy chystajú svatbu. Já to musím vědět - běž!

LACA: Tož ano. Mívajte sa zatím dobře - co chvíla budu zpátky.

## 5. výstup

KOSTELNÍČKA

KOSTELNÍČKA: Co chvíla... a já si mám zatím přejít celú věčnost, snad celé spasení... Pánbůh - ten nejlépe ví, jak to všecko stojí a co má takový červík na světě. K Pánubohu dojde, dokud to ještě ničeho není. Do jara, než ledy odejdú, památky nebude. Dorostlý život tím vykúpím. Jenúfčinu i svoju čest... Z hříchu vzešel - a věru i Števova bídná duša!

## 6. výstup

JENÚFA

JENÚFA: Mám těžkou hlavu, jako samý kameň. Kde jste, mamičko? ...A kde je Števuška - nepláče - tak jako by sa ozval. Kam jste mi ho daly? ...Kde je můj synek, můj chlapčok radostný? Kam jste ho položily - spadne - spadne tam! Zima mu bude - zima ukrutná! Neopúšťajte ho - já ho přijdu bránit - Dočkajte! - A Števa ještě nejde - zas už nedojde! Kdyby tak chlapčoka uviděl, jak modré oči otvírá... (*náhle potěšeně*) Že ho šly mamička okázat do mlýna! Do mlýna - Števova synka? Ale modlīt sa za něho musím. Panno Maryja, Števušku mi ochraňuj. Královno - matko milosrdenství, živote sladkostí, tys naděje naše...

## 7. výstup

JENÚFA, KOSTELNÍČKA

KOSTELNÍČKA: Jenúfko - Ty jsi vzhůru?!

JENÚFA: Mamičko, nesete Števušku?

KOSTELNÍČKA: (*s leknutím*) Tys mňa viděla?

JENÚFA: Neviděla, ale myslela jsem si to, když ho tu není.

KOSTELNÍČKA: Byla jsem nasekat - kúsek ledu ještě na zítra na prádlo.

JENÚFA: Kde je Števuška - vy jste ho nechaly ve mlýně? (*radostně*) Snad k nám s ním dojde Števa na besedu - vid'te, mamičko - pro to roztomilé děcko!

KOSTELNÍČKA: Děvčico... Potěš t'a Pánbůh - ještě o tom neštěstí nevíš. Dva dny jsi spala v horečce... A ten tvůj chlapčok umřel. A já ho dnes zticha pochovala.

*Ticho.*

JENÚFA: On umřel? Tož umřel. Umřel můj chlapčok radostný! Už je andělíčkem. Ale já jsem tak sirá bez něho, tak těžko je mi - k pláču....

KOSTELNÍČKA: Poděkuj Pánubohu, poděkuj! Tobě sa odlehčilo. Jsi zase svobodná a můžeš být ještě šťastna.

JENÚFA: Daly jste mu obrázky do truhélky? A za moju bezvládnú ruku křížek jste mu udělaly?... A což Števa, mamičko, slibovaly jste mi, že pro něho pošlete. Ten to musí také vědět. On bude se mnú tesknit...

KOSTELNÍČKA: Nevzpomínaj ho - leda kletbu mu přej. Což jsem ho dobře neznala? Byl tady, já před něho na kolena padla, ale on to všecko chtěl jen zaplatit, všechno jen zaplatit.

JENÚFA: Pánbůh mu odpust' -

## 8. výstup

KOSTELNÍČKA, JENÚFA, LACA

LACA: Tetuško -

KOSTELNÍČKA: Víťaj, Laco.

LACA: Jenúfka! Potěš ťa Pánbůh.

*Ticho.*

Nepodáš mi ruky?

JENÚFA: Pozdrav ťa Pánbůh, Laco.

LACA: Tetuška mi pověděly.

JENÚFA: Vidíš - já jsem tak bědná.

LACA: Však zase okřeješ. To svoje děcko oželiš a Števa - ten by si ťa jakživ vážit nedovedl. Bez něho můžeš být šťastnější.

JENÚFA: *(prázdně)* Víš, Laco, já jsem si ten život na světě jinak myslela, než je - včil už jako bych stála u konce.

*Ticho.*

LACA: A za mňa bys nešla, Jenúfo?

KOSTELNÍČKA: Půjde za tebe, Laco, půjde...

JENÚFA. Mamička! *(Lacovi)* Jak by sis to mňa vzal, Laco, když jsem tak bědná - už nepohledná. A lásky k tobě nemám -

KOSTELNÍČKA: Děvčico, pamatuj sa! Ty musíš být ještě šťastná na světě. Och, ty nevíš, jak těžko jsem to postavila.

*Ticho.*

LACA: Jenůfka - já nelúbil jen tvoje líca, tvoju postavu - ale tak jako by dávno Pánbůh moju dušu k té tvojí přivázał... Hle, ta jizva, kterou já ti připravil - i s ňou jsi líbezná, duša moja!

JENÚFA: Vidiš, Laco, tys tak divný člověk. Říkávali o tobě, žeš prudký a zlý - ale ty máš, snad, dobré srdce.

LACA: Nemám, Jenůfko, nemám - ale mohl bych ho mít, kdybys ty byla se mnú.

*Ticho.*

JENÚFA: *(těžce)* Když o mňa, Laco, stojíš ještě včil a mamička si toho tak velice přejú... Ale rozvaž si to dobře!

Majetku a počestnosti nemám, krásy jsem pozbyla - a lásky, té pěkné nad všecko na světě, té také už nemám. Chceš mňa takovou?

LACA: Chcu, Jenůfka - jen když budeš sa mnú!

JENÚFA : Pak budu s tebou už ráda snášat všechno dobré i všechno zlé... A vid', Laco, že mňa nějaký čas necháš - tak samotnú... Já bych byla, věř tak ráda trochu sama...

LACA: Nechám ťa, Jenúfa, jak dlouho budeš chtět.

JENÚFA: Však sa stane mamičce k útěše, že nám bude moci požehnat.

KOSTELNIČKA: (*s námahou*) A já vám už včil žehnám z toho těžkého srdce, ať vás Pánbůh vytrhne z každého trápení... ale jemu - té příčině všeho neštěstí - kletbuju, aby ta jeho žena, která si ho s takovým srdcem vezme, spíše rozumu pozbyla, než překročí jeho práh! Běda jemu se mnú! Držte mňa! Stůjte při mně!

LACA: Co je vám, tetuško?

JENÚFA: Drobí vás zima? (*Lacovi*) Ona sa už po tolik nocí se mnú nevyspaly, chudera...

KOSTELNIČKA: Stůjte při mně! Laco, zůstaň!

JENÚFA: Zaobal ju, Laco, do šátku, a já hodně zatopím. Zdá sa, chudera, zle chorá.

Jaký je tam vítr a mráz - ale nebe samá jiskra... Och, lépe je ti tam, chlapčok můj, než na tom smutném světě...

KOSTELNIČKA: (*šeptá*) Vidiš - vidíš - lépe je mu - dobře je mu! Jenúfo, Laco

- držte mňa - jako by sem smrt' načuhovala!

### TŘETÍ DĚJSTVÍ

*V domě Kostelničky. Jenúfčina a Lacova svatba.*

## 1. výstup

KOSTELNÍČKA, JENÚFA, LACA, STAŘENKA, později RYCHTÁŘ,  
RYCHTÁŘKA.

LACA: *(zpívá Jenúfce)*

*Za Dunajkem, za tú vodú  
plakalo děvčátko švarné,  
co mělo očenska černé,  
za svobodú*

STAŘENKA: Není ti teskno, Jenúfko?

JENÚFA: Není.

LACA: Proč by jí bylo tesklivo, však já jí jakživ neublížím.

STAŘENKA: Ale svatbu odbýváte jak staří múdří, ani muzikanty  
jste nepozvali.

KOSTELNÍČKA: Jen nechte být, stařenko. Každý podle svého.

LACA: Zazpívám Jenúfce za všechny muzikanty.

KOSTELNÍČKA: *(stísněně)* Co to šramoce? Kdo to jde?

RYCHTÁŘ : *(Vstupuje.)* Daj Pánbůh štěstí...

STAŘENKA: To je rychtář s rychtářkú.

KOSTELNÍČKA: To vy jste došli? Vítajte!

RYCHTÁŘKA: Došli jsme oba na pozvanú. A cože jste sa nás tak polekala, Kostelničko?

STAŘENKA: To je její nemoc, že sa všeho tak leká. Pořád je ještě nějaká slabého ducha.

RYCHTÁŘ: Vidět to po ní - hyne jaksí! Co vy jste bývala za ženskú statečnú, jen na vás všecko hrálo. No, at' už nenaříkáte a všecko je v pořádku!

KOSTELNIČKA: Vypravuju dnes Jenúfce svatbu s hodným člověkem, mně není do nářku. Ale cítím to, hynu.

STAŘENKA: Kostelničko!

RYCHTÁŘKA: Však nevyhlížíte tak zle...

KOSTELNIČKA: Ale v hlavě mi to vězí. Tam, uvnitř. Spánek neodlehčí, musím být vzhůru - musím, abych to všechno zažila.

JENÚFA: Mamičko, však dá Pánbůh, že sa ještě uzdravíte!

KOSTELNIČKA: *(tvrdě)* Nechcu sa uzdravit - nechcu! Dlouhý život by byl hrozný - a jak tam... *(Vzpamatuje se.)* Ne. Dnes je tvá veselka, Jenúfo - já sa z ní těším.

## 2. výstup

ŠTEVA, KAROLKA, JENÚFKA, LACA

KAROLKA: Já vám vinšuju, Jenúfo a Laco, aby vám dal Pánbůh štěstí a Božího požehnání. Já sa budu dnes na tebe, Jenúfo, zkormúceně dívat, že už to na mňa také brzy dojde jít k oltáři. No, ale přece sa zase těším, že sa na ten den alespoň hodně vytancuju - každý musí nevěstu provést. Škoda, že vy jen to odbudete bez muziky! To není žádná veselka!

JENÚFA: My jsme, milá Karolko, náš záslib nepostavili na radovánkách. Ale za všechno dobré, co nám přeješ, děkujem.

KAROLKA: A včil, Števo, vinšuj ty!

ŠTEVA: *(v rozpacích)* Já to tak neznám odříkat jak Karolka.

JENÚFA: No, neškodí, Števo - tu s bratrem si podajte ruce. Však každý z vás má něco pěkného. Ty, Števo, pěknú tvářnost - a tu Laca - dobrou boží dušu.

KAROLKA: Jenom ještě ty Števovi napověz, že je pěkný, on už beztoho proto neví, co vyvádět. Dnes sa tak dlouho zdržel sa strojením, že jsem myslela, že zmeškáme.

JENÚFA: Taký dětina by ještě byl? Zakládat si na pohledné tváři, která sa co chvíle může pokazit, povraštit, v zemi shnít? To by bylo tak směšné a nerozumné, jako když já ještě před rokem jsem sa shora ze mlýna dívala na střechu naší kapličky a přitom si myslela, že tam k oltáři v štěstí možú chodit jen dva pěkní a nastrojení.

LACA: Kdy vy budete mít veselí?

ŠTEVA: Projdú-li v ty dva svátky dvě ohlášky, zrovna za čtrnáct dní.

KAROLKA : (*žertem*) Iha, budu-li já jenom chtět. Třeba t'a ještě odpravím! Beztoho mňa lidé strašijú s tebú!

ŠTEVA: Ty bys to odpravila - život bych si musel vzít! Však já už včil kolik neděl kvůli tobě sa držím spořádano.

JENÚFA: Vidiš, Števo, to je tvoja pravá láska! Bodajt' by t'a nikdy nezabořela!

### 3. výstup

KOSTELNÍČKA, LACA, JENÚFA, STAŘENKA, RYCHTÁŘ, VESNÍČANÉ

ŠTEVA, KAROLKA, RYCHTÁŘKA

RYCHTÁŘ: Nic naplat, už jde na devátú hodinu. Tož si jen popilte s požehnáním - už aby sa šlo.

LACA: Stařenko, uctivo vás prosím o požehnání za moju rodinu.

STAŘENKA: Tož já vám žehnám, ve jménu Otce, Syna aj Ducha  
svatého. Ty, Laco, mňa zle nevzpomínaj.

RYCHTÁŘ: Ted' vy, Kostelničko.

JENÚFA: Mamičko -

KOSTELNÍČKA: Jenúfo, Laco. I já vám žehnám, ve jménu Otce, Syna  
aj -

*Náhle venku hluk.*

PRVNÍ HLAS: *(zvenku)* Dítě!

DRUHÝ HLAS: *(zvenku)* Která jen bezbožnica to urobila?

KOSTELNÍČKA: Dítě - co s dítětem tam křičijú?

RYCHTÁŘ: A cože - cože to?!

#### **4. výstup**

PASÁK JANO, ostatní.

JANO: *(vběhne)* Rychtáři - hledajú vás.

RYCHTÁŘ: Co? Co je?

ŠTEVA: Co sa děje?

JANO: Sekáči z pivovaru našli pod ledem přimrzlé dítě. Nesú ho na desce. Je tak celé, chud'ato, jako živé dítě zabaleno v peřince - poběžte!

KOSTELNÍČKA: Držte mňa , braňte mňa , to jdú pro mňa !

ŠTEVA: Jak by mi ten křik byl nohy podťal.

JENÚFA: Bože můj - Bože - to je můj chlapčok.

LACA: Jenúfka, Jenúfka - vzpamatuj sa! Co t'a to hrozného napadlo! Lidé to slyšá. Vzpamatuj sa!

JENÚFA: Pust' mňa - to je Števuška, můj chlapčok - můj!

RYCHTÁŘ: Chud'ato. Tu jeho čepčáček.

JENÚFA: Ha - vidíte. Sama jsem mu ho ze svých pantlí popravila! Můj Števuška: můj chlapčok radostný! Lidé, kterak jste ho dopravili - bez truhélky, bez věnečku! Co mu pokoja nedáte! Kdesi ve sněhu a ledu s ním gúlali! Števo, mlynáři, běž za nima - honem běž - je to tvoje dítě.

LACA: Jenúfka, pamatuj se, to nemože být tvoje dítě!

JENÚFA: Mamičko, kterak jste ho to dochovaly!

STAŘENKA: Kriste Ježíši! Dítě utratila!

RYCHTÁŘKA: Dovezla si to z Vídně. Kamením po ní.

LACA :       *(Postaví se jim.)* Jenom sa odvažte sa jí dotknút! Život vás to bude stát! Pěstí vás dobiju!

RYCHTÁŘ:     Jenom všechno po spravedlnosti - však páni sa pravdy dozvíjú.

LACA:        Jenúfa to neurobila - já vím! Ona měla s bratrem dítě. Ale to umřelo, Kostelnička ho pochovala. Dušú, hlavú vám za to stojím. mňa odved'te za ňu, než sa to dokáže.

RYCHTÁŘ:     Ona snad půjde dobrovolně. Však vidíš, že nezapírá.

KOSTELNÍČKA: *(Přeruší hluk.)* Vy všichni ničeho nevíte! To je můj skutek - můj trest boží. Netrestejte Jenúfu. Bůh jen mňa volá k súdu.

Já jsem dítě Jenúfčino a Števovo uničila - já samotná. Jenúfčin život, její štěstí jsem tím chtěla zachránit, a pak - sebe. Tiskla sa na mňa hrúzú ta hanba před lidma, že jsem si pastorkyňu do zkázy dochovala. Tys, Bože, to věděl, že to nebylo k snesení, že by sa bývaly místo toho dítěte utratily životy dva... Jenúfa ani nebyla ve Vídni, já jsem ju v komoře schovávala a toho večera když spala, dítě jsem jí vzala, k řece zanesla, u břehu byl v ledu prosekaný otvor, tam jsem dítě vstrčila. Bylo to večer. Ono sa nebránilo... ani nezapíplo... Jen jako by mňa na rukách pálilo - aj v hlavě mojí byl oheň... a bez sebe jsem musila být... A teprve, když bylo dokonáno, pocítila jsem, že jsem vražednice - od té chvíle nastaly muka... Jenúfě jsem potom udala, že dítě umřelo v jejím bezvědomí. Och - slitujte sa nad ňú - nehaňte ju -

netrestejte ju. Ona je nevinná... mňa odved'te, mňa  
sud'te, mňa kamenujte - bídnu!

JENÚFA: Můj chlapčok radostný - pod led!

*Ticho.*

LACA: Jenúfko, Bože můj, už ta kletba Kostelničky došla. Já byl  
ta první příčina, já ti to líco naschvál zohavil, aby t'a  
Števa nechal, a tak to potom všechno došlo na neštěstí.

A ty mi přece ujdeš, kletba mi t'a uchyť - než překročíš  
můj práh! A já t'a nad svůj život lúbil, já bych sa byl stal  
tak hodným člověkem!

KAROLKA: *(zdrčená)* To ty máš na svědomí, Števo? *(Rychtářce)*  
Mamičko moja, mně je z toho těžko k zamdlení. Vyved'te  
mňa ven - a já za Števa nepůjdu, raději bych do vody  
skočila. Pojd'me dom! - Pryč!

ŠTEVA: Kriste Ježíši...

## 5. výstup

JENÚFA, KOSTELNIČKA

JENÚFA: Vstaňte, pěstounko moja...

KOSTELNIČKA: Kam mňa pozdvihuješ?! Víš, že mňa povedú?

JENÚFA: Vy jste mi život zachránily, aby mi byl až do smrti těžkým. Já vás nezatracuju. Aji na vás Spasitel pohlédne.

KOSTELNÍČKA: Jenúfo - moje dcerko bolestná, však jen kvůli tobě jdu... Odpust' mi jenom ty - včil už vidím, že jsem sebe milovala více než tebe. Já dokázala pro tebe všecko si upírat, jen svou pýchu ne. Vlastní matka by byla dovedla hanbu i pokoření pro ťa snášet. Dobře včil už nemožeš povědět: Mamičko! Aj, mamičko! Tys nemohla dědit moju povahu, moju krev - ale já z tebe včil беру sílu. A z té naděje, pro niž chcu trpět. Chcu! Aji na mňa Spasitel pohlédne!

JENÚFA: Pánbůh vás potěš, mamičko!

## 6. výstup

JENÚFA, LACA

JENÚFA: Bud' sbohem, Laco. Však včil vidíš, že s mým bědným osudem svůj spojit nemožeš. A pamatuj si, žes byl nejlepší člověk, jehož jsem potkala na světě.

LACA: Ty odejdeš za hodnějším životem a mňa nevezmeš s sebou, Jenúfka?

JENÚFA: Víš, že mňa budú volat také k súdu, že každý sa na mňa s opovržením podívá?

LACA: Co je nám do světa, když my dva si budeme na útěchu?

JENÚFA: A víš-li, Laco, že vidění toho mého děcka mučedlníčka nikdy sa mých očí nespustí? Daj si pozor, Laco, - byl by to se mnú smutný život...

LACA: Budeš trpět ty - budu trpět s tebú!...

JENÚFA: *(překonána)* Laco - duša moja -